

MPT Szakmai Kollégium 2022.november 16.

Felnőttképzési szakosztály hozzászólás Benedek András bevezető előadásához

Cím: A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok képzés útján történő felzárkóztatása - foglalkoztatás szempontjából sürgető kérdése

Készülve a mai Vezetői Kollégiumra áttekintettem a 2008. évi küldöttgyűlés főbb témaköreit és a gyanum beigazolódott, hogy mai **hozzászólásom témája nem vagy csak nagyon áttételesen szerepelt a kérdések között.** Ez teljesen indokolt volt, jól tükrözte azokban az években az élethosszig tartó eszméje inkább **csak szlogenszerűen éritette a nevelésügy magyar szakembereit.** A kongresszus tehát elsősorban a közoktatás és köznevelés kérdéseit érintette, e vonatkozásban **hangsúlyosan és kellő terjedelemben jelent meg a hátrányos helyzet, a roma vagy az SNI tanulók tanulásának-tanításának problémavilága és külön szekcióban vitatták meg a szakképzés és felnőttképzés helyzetét, feladatait, azonban a két terület között a a híd akkor még kevésbé épült ki, reméltük, hogy később majd - az élethosszig tartó tanulás szemléletének megfelelően -kiépül, sajnos ma sem tudunk jelentős eredményekről beszámolni.**

Napjainkra már talán a közbeszédben is ismert és hangoztatott, hogy az iskolai oktatás, a köznevelés intézményrendszere tartalmában és módszertanában elmaradt a gazdaság gyorsan változó elvárásaitól, ezért egyre nagyobb szerepe van **a felnőttkori tanulásnak, amely szerves és elkerülhetetlen folytatása az iskolai tanulmányoknak.** Ezen általános érvényű megállapításon túl azonban kevés figyelem hárul arra a tényre, hogy **a felnőttképzés célcsoportja nem homogén, még kevésbé homogén mint az iskolai gyermekközösség.** Nem részletezve az inhomogenitás kérdését, **hozzászólásom lényege, hogy a felnőttképzés és a felnőttek szakképzése vonatkozásában különös figyelmet kell/kellene fordítani a sajátos tanulási igényű/szükségletű tanuló felnőttekre.**

- **Mit jelent az andragógia értelemben a sajátos tanulási igény?**

Az elmúlt évtizedekben a pedagógiai kutatások, különösen az alternatív pedagógiai iskolák számos módszert, eljárást dolgoztak ki, amelyek hatékonyan alkalmazhatók az SNI, vagy a BTM-es tanulócsoporthoz esetében. Azonban **a felnőtt kor elérésével a köznevelésben különleges bánásmódot igénylő tanulók számára megszűnik pedagógiai gondoskodás, miközben a felnőttkori tanulás sürgető szükségletté vált** mind a gazdaság, mind az egyén szempontjából, mondhatjuk, hogy **az élethosszig tartó tanulás mindenki számára a munkaerőpiaci és életvezetési sikeresség feltételévé vált.**

-
-
-
-
-
-

- **Kik ezek a sajátos tanulási igényű/szükségletű felnőttek?**

A felnőttkori sajátos tanulási igény tágabb fogalom, mint az iskoláskori sajátos nevelési igény. Ebbe a célcsoportba azok a felnőttek tartoznak, **akiket SNI tanulóként diagnosztizáltak,** vagy kezeltek az iskolában, továbbá **minden olyan felnőtt tanulócsoportot, akiknek a tagjai akár szocio-kulturális hátrányaikból, akár egészségi állapotukból, vagy életkorukból adódóan különös figyelmet igényelnének a felnőttkori tanulás világában, s akik rendszerint korábbi tanulási kudarcaik miatt kevésbé motiváltak a felnőttkori tanulásra, ugyanakkor jelentősé élet-és munkatapasztalattal rendelkeznek.**

Nevesítve ide sorolom

- **az SNI körhöz tartozókat, és azokat akik beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdöttek az iskolában.**
- **gondolok itt a fogyatékossgal élők és megváltozott munkaképességűek felnőttképzésben éritett csoportjaira; továbbá**
- **a diszlexiás, diszgráfiás diszkalkuliások csoportjára és**
- **azokra, és arra a népes csoportra, akik szociokulturális hátrányból érkeznek: Közöttük gondolok - andragógia módszertani szempontból talán leginkább kutatott célcsoportra, a többségi társadalom szociokulturális hátrányaik miatt marginalizálódó csoportjaira, illetve, a romákra, Körükben az elmúlt évtizedekben számos uniós „felzárkóztató” projekt valósult meg, és jelentős, az oktatásukra-képzésükre vonatkozó módszertani eredmények születtek.**
- **De ide sorolom a zártan élőket, a fogvatartottakat és a tartósan egészségügyi problémák miatt kórházban élőket és**
- **a bevándorlókat.**
- **Végül, de nem utolsó sorban ide sorolom – a napjainkban örvendetesen nagy figyelemmel kísért csoportot, az idősek népes csoportját.** A fokozott figyelem oka nemcsak az, hogy köszönhetően többek között az orvostudomány és az egészségügy fejlődésének **egyre több az idős.** A figyelem fő oka talán az, hogy **kulcskérdés a harmadik életkorban lévők tanítása.** Csak így tudnak alkalmazkodni a gyorsan változó világhoz. Azonban fontos a szerepük a gazdaság a humánerőforrás ellátottsága szempontjából is, hiszen a friss nyugdíjasok képezik a potenciálisan bevonható humánerőforrás népes csoportját, tudásuk, kompetenciáik frissítése és részleges visszavezetésük a munka világába a gazdaságnak hasznos, az egyéneknek pedig hasznosságtudatukra építő, örömteli, jóllétüket növelő tevékenység.
- **De bizonyos értelemben ide sorolom a fiatal felnőtteket is, akik hátránnyal indulnak a munkaerőpiacon, mert az oktatás – beleértve az egyetemeket is nem készíti fel őket azokkal az ismeretekkel és főként kompetenciákkal amelyet a munkaerőpiac elvár. Ugyanis a munkaerőpiac „konyhakész”, azonnal a munkafolyamatokba beilleszthető és hasznosítható, megannyi féle tudással rendelkező munkaerőt vá , amit az iskola értelemszerűen nem tud és hangsúlyozom magánvéleményként nem is kell megadnia.**

- **A felnőttképzés kihívásai**

A felnőttkori tanulás egyik fő jellegzetessége, hogy **a felnőtt nem főhivatású tanuló**, azaz a tanulás csak a munkavállalás és a családi kötelezettség után jelenik meg igényként. Ezért a felnőtteknek nagyon kevés a tanulásra fordítható ideje, továbbá nagyon pragmatikusak, azaz főként az azonnal hasznosítható, gyakorlatban alkalmazható tudás megszerzésére törekszenek. Tehát **nagy a felnőttképzők kihívása, hogy mind a gazdaság, mind a tanuló felnőtt tanuló igényeinek, elvárásainak megfeleljen a felnőttkori tanulást érintő törvényi háttér szűkösége mellett.**

A megoldás értelemszerűen kettős:

egyrészt felnőttek esetében kiemelt szerepet kap **a célcsoport és a tanuló személy megismerése, az előzetesen, bármelyik tanulási úton megszerzett ismereteinek akceptálása, validáció útján történő érvényesítése,**
másrészt megvalósítandó feladat - figyelemmel a felnőttkor tanulási jellemzőire - a pedagógiai kutatások meglévő tanulástámogató módszereinek adaptálása, új módszerek kidolgozása, hiszen az IKT korában különösen nagy a tanulástámogató módszertani háttér, amelyre történő építés pozitív és negatív értelemben egyaránt kihívást jelent a felnőttképzés számára.

- **Mi történt, mi nem történt ennek érdekében?**
- **Az európai trendek is arra figyelmeztetnek, hogy növelnie kell a készségekbe/képességekbe való beruházást, és az egész életen át tartó tanulást valósággá kell tenni, ami szükségessé teszi a munkaerőbe történő állami és magánberuházások mozgósítását. Több európai országban már az is előtérbe került, hogy az egész életen át tartó tanulás állampolgári (új emberi) jog legyen, azaz meg kell adni minden állampolgárnak az alkotmányos jogot és lehetőséget, hogy az életkor bármely szakaszában hozzáférjen a felnőttkori oktatáshoz, képzéshez.**
- **Ebből az is következik, hogy az iskolai rendszerben töltött évek aránya egyre kisebb mértékű lesz az életkoron belül, s nagyobb hangsúlyt kap, azaz a felnőttképzésre úgy kell(ene) tekinteni, hogy két egyenrangú alrendszerből áll: az (1) iskolai, illetve az (2) iskolarendszeren kívüli/túli, a felnőttkori tanulást biztosító szektorból.**
- **Nem feladatom most elemezni a 2020 évi Szakképzés 4.0 dokumentumot, és az azóta eltelt időszak eredményeit. Amikor tehát az oktatás rendszerét vizsgáljuk, akkor**

A Stratégia célja volt „A Kormány deklarálta azon törekvését, hogy minden magyar fiatal - tehát valamennyi általam is érintett célcsoport - úgy kerüljön ki az iskolarendszerekből, hogy az alapkompenciákon túl rendelkezik olyan, szakmai és személyes kompetenciákkal, amelyek megalapozzák a gazdaság által igényelt képzettség elsajátítását és az egész életen át tartó tanulást.” Önök feltehetően ismerik és van véleményük róla, most nem részletezhetem. E témában jelent meg az Új Pedagógiai Szele 20215/6 száma, benne Henczi Lajos A szakképzés és felnőttképzés átalakulásának főbb jellemzői – alulnézetből c cikke

- **Az biztos, hogy Kormányzati, törvényi szinten a felnőttképzést parkoló pályára tették, s napi kihívásoknak megfelelően az intézményes szakképzés került reflektorfénybe, ami természetesen nem lenne baj, a mi szempontunkból azonban számos nehézséget okoz., mert a HH csoportok általános és szakképzésnek szervezetei főként a felnőttképzési vállalkozások voltak, amelyek képesek voltak rugalmasan alkalmazkodni a mindenkori gazdaság kihívásaihoz..**
- **Nem történt meg a köznevelésben az élethosszig tartó tanulásra történő felkészítés,** különösen nincs erre törekvés vagy példa az alulképzett HH csoportok, vagy a fogyatékkal élők esetében.
- **Hiányzik a rendszerből a validáció,** azaz az előzetes tudás akceptálása, tanulási és foglalkoztatási területen történő beszámítása.
- A pedagógus és szakoktatók képzése területén sem érzékelem a jelentős előbbrelépést. hálózati konstruktív tanulásra alkalmas eszközzel és a használatukhoz szükséges kompetenciakészlettel. A szakmai tantárgyakat oktatók közül kevesen vesznek részt továbbképzéseken, így a tudásuk nem képes megfelelően követni a technológiai fejlődést. Magas a pályaelhagyó oktatók száma a gazdaság által kínált nagyobb jövedelem miatt. A következő időszakban bekövetkező nyugdíjba vonulási hullám miatt pedig még kritikusabbá válhat a helyzet.
- **Elmarad a külföldi jó gyakorlatok átvétele,**
- **a szakképzés infrastruktúrája és fel-szereltsége az elmúlt évben elindított fejlesztési programok ellenére nagyrészt leromlott,** nem jelent valós alternatívát a pályaválasztó diákok számára, különösen igaz ez a HH. csoportokat képző iskolák esetében.

És nem számoltam még az aktuális globális válságokkal, a világgazdasági, következképp társadalmi és egészségügyi válságtényezők hatásával, hogy hogyan érinti a felnőttkori tanulás intézményrendszerét a sok megszorítás, a háburú, az energiaválság, a járvány, a fenntarthatósági problémák körülményei között.